

Ion CHIRTOACĂ,

lector asistent al Catedrei „Drept public”

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

SĂRĂCIA – FACTOR DETERMINANT ÎN DEZVOLTAREA CRIMINALITĂȚII ÎN SPAȚIUL EUROPEAN

Summary

Currently, humanity is marked by a process called globalization whose tendencies are growing under the long list of positive aspects of this process such as economic integration, the rapid spread of recent innovations in science, the rapid application of recent information from the medical, etc. This phenomenon, known and some less positive aspects fall among them poverty and crime that is the subject of the topic analyzed. As the negative aspects of globalization phenomenon with amazing speed are spread all over the world causing some irrecoverable consequences. This has not spared even the European continent and some of the biggest challenges of the European community are a direct result of poverty that lead to the development of crime.

Rezumat

La momentul actual, omenirea este marcată de un proces numit globalizare ale cărui tendințe sunt în continuă creștere pe lângă lista lungă de aspecte pozitive ale acestui proces cum sunt: integrarea economică, răspândirea rapidă a ultimelor inovații ale științei, aplicarea rapidă a ultimelor informații din domeniul medical etc. Acest fenomen cunoaște și unele aspecte mai puțin pozitive, printre acestea înscriindu-se sărăcia și criminalitatea care constituie obiectul de studiu al temei analizate. La fel, aceste aspecte negative ale fenomenului mondializare cu o viteză uluitoare sunt răspândite pe toate meridianele globului, provocând o serie de consecințe irecuperabile. Acest fapt nu a ocolit nici continentul european, iar unele din marile provocări ale comunității europene sunt sărăcia care ca o urmare directă duce la dezvoltarea criminalității.

Sărăcia poate fi privită din numeroase unghiuri. Din punct de vedere istoric, acest fenomen este implantat în gândirea umană, întrucât trecutul istoric diviza societatea umană în diverse categorii sociale după censul de avere, astfel individului încă de la naștere îi era destinată o anumită stare socială. Din punct de vedere social, putem defini sărăcia ca fiind acel fenomen în care individul sau grupul din care face parte (familia) nu are potența necesară atât intelectuală, cât și economică de a-și satisface nevoile primare, situându-se astfel pe o scară socială inferioară. Dicționarul explicativ al limbii române definește termenul sărăcie drept „lipsa mijloacelor materiale necesare existenței umane”¹. În ultima vreme, tot mai des auzim că în ultimii ani satisfacțiile și așteptările oamenilor sunt mai bine îndeplinite, iar ființa umană se află în siguranță. Oare este așa? Evident că acest lucru

¹ Dicționar explicativ al limbii române.

în unele regiuni ale lumii este îndeplinit, însă în multe zone ale lumii acest lucru lipsește. Această situație duce în mod direct la încălcarea unei serii de drepturi ale omului și la abandonarea valorilor morale, printre cele mai încălcate drepturi ale omului numărându-se cele ce fac parte din categoria drepturilor social-economice cum sunt: dreptul la muncă, securitatea socială, asigurarea socială etc.

Criminalitatea și sărăcia pe bătrânul continent a cunoscut o diversificare după anii 1990 atunci când popoarele din estul Europei au reușit să-și obțină independența, acest lucru a fost unul pozitiv, întrucât noilor state li s-a oferit posibilitatea să se dezvolte pe calea democrației și plasării în prim-plan a ființei umane. Lucrurile nu au fost atât de simple, calea trecerii de la o economie planificată la una de piață a dus la sărăcirea populației care, pentru a-și putea asigura existența a fost silită de împrejurări să comită fapte infracționale, acestea fiind dintre cele mai diverse, de la plecări ilegale în străinătate în speranța obținerii unui loc de muncă bine plătit la comiterea de infracțiuni pentru a-și asigura hrana necesară supraviețuirii. De acest lucru au profitat din plin grupările criminale care au cunoscut în anii 1990 o organizare extrem de bine pusă la punct pe fundalul lipsei unei guvernări de stat eficiente. Aceste grupări au început adevărate campanii de racolare a persoanelor cărora le promiteau în Vest un loc de muncă, de fapt, folosindu-se de naivitatea oamenilor aceștia, îi înșelau, femeile cu precădere erau traficate, iar bărbații impuși la munci grele fără a fi remunerați. Un alt domeniu care a facilitat creșterea criminalității îl constituie cel din domeniul înstrăinării avuției naționale care a dus la sărăcirea galopantă a populației, de exemplu, într-o serie de state din estul Europei între anii 1990-2000, guvernările au vândut pe bani de nimic cele mai rentabile fabrici și uzine care a avut ca urmare directă aruncarea în stradă a zeci de mii de oameni, devenind „pradă sărăciei și mizeriei”².

Starea de sărăcie face toate drepturile omului inoperante, nerealizarea dreptului la un standard de viață rezonabil duce la încălcarea tuturor celorlalte drepturi ale omului³. Suntem de acord cu această afirmație a autorului român, întrucât credem că respectarea drepturilor omului în asemenea condiții devine imposibilă din punct de vedere material. Sărăcia este combinată deseori cu discriminările care duce implicit la dezvoltarea criminalității, aceasta în cele mai dese cazuri afectează grupurile vulnerabile ale societății. În acest context, putem afirma că starea de sărăcie duce la încălcarea dreptului omului la un nivel de viață corespunzător care este reglementat de Declarația Universală a Drepturilor Omului prin prevederea de la art.25 alin.(1) care prevede: „Orice persoană are dreptul la un nivel de viață corespunzător asigurării sănătății sale, bunăstării proprii și a familiei, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare, are dreptul la asigurare în caz de șomaj, de boală, de invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în alte cazuri de pierdere a mijloacelor de

² Dumitru Mazilu, *Drepturile omului: concept, exigențe și realități contemporane*, ediția a III-a, Editura Lumina Lex, București 2006, p. 17.

³ Ion Diaconu, *Drepturile omului în dreptul internațional contemporan*, Editura Lumina Lex, București, 2001, p. 443.

subzistență ca urmare a unor împrejurări independente de voința sa⁴. O problemă actuală a comunității europene este de a integra din punct de vedere economic țările ce au făcut parte din fostul lagăr socialist în structurile economice ale continentului; astfel, o serie de state au fost ajutate să se integreze în Uniunea Europeană, iar semnalele pozitive nu au întârziat să apară, totuși rămân și până în prezent mari diferențele între nivelul de trai din vestul Europei și estul continentului care și în continuare vor alimenta dezvoltarea criminalității. Declarația Universală a Drepturilor Omului declară la art.1: „Toate ființele umane se nasc cu șanse egale”⁵, văd lumina zilei cu aceeași deschidere spre lumea care intră și în care se vor dezvolta; din aceste considerente credem că fiecărei ființe umane trebuie să i se ofere șanse egale de afirmare pentru a-și împlini personalitatea.

Criminalitatea provocată de neajunsuri este o problemă centrală a întregii comunități europene, începând cu instituțiile europene comune și terminând cu mecanismele naționale interne ale statelor; în momentul de față, problemele legate de sărăcirea populației s-au diversificat. Aici, în primul rând, este vorba de criza economică ce a cuprins Europa după anul 2008, care cu precădere a afectat țările din vestul continentului (este vorba de Portugalia, Spania, Italia) care a generat creșterea șomajului, instabilitate politică, neîncredere din partea populației în instituțiile statale și europene etc., ce au ca rezultat comiterea infracțiunilor transfrontaliere, de exemplu, creșterea accizelor la țigări în mod direct a provocat încurajarea contrabandei cu țigări. De asemenea, se accentuează ura națională, de exemplu, cetățenii statelor din Europa Occidentală tratează cu dispreț persoanele imigrante care în perioada de creștere economică erau bine veniți, întrucât erau forțe de muncă ieftină. Acest lucru se resimte chiar și din partea autorităților statului care încearcă pe diverse căi mai puțin umane să-i repatrieze în locurile de baștină unde din lipsă de locuri de muncă sunt nevoiți pentru a supraviețui fie să comită infracțiuni, fie să aleagă din nou să plece ilegal peste hotare. În esență, problema nu este rezolvată, iată de ce credem că doar colaborarea dintre toate structurile Europei, fie Consiliul Europei sau Uniunea Europeană, va duce nu la rezolvarea definitivă a acestei probleme, dar cu siguranță la limitarea urmărilor negative.

Autoritățile trebuie să țină cont că unul dintre cele mai puternice mobiluri ale omului este proprietatea, aceasta având un rol hotărâtor în opțiunile și acțiunile umane și din acest motiv, ori de câte ori i se vor aduce atingeri acestui mobil, individul va căuta să-și apere pe orice căi proprietatea, prin acțiuni legale sau ilegale, de aceea autoritățile trebuie să fie conștiente că o populație înfometată niciodată nu va tinde să respecte prescripția legii. Acest lucru ne este demonstrat de manifestările în masă care au cuprins Grecia când manifestanții se manifestă ca adevărați infractori, cauza fiind anume că autoritățile statului, pentru a ieși din criză, au lovit în sursele lor de venit, iar metodele de austeritate sunt privite de majoritatea cetățenilor ca metode tiranice de conducere. În acest context, credem

⁴ Art.25 alin.(1) Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată de Adunarea Generală a ONU la 10 decembrie 1948.

⁵ Art.1 Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată de Adunarea Generală a ONU la 10 decembrie 1948.

că societatea umană ar trebui să pună accent pe solidaritatea socială.

Suntem departe de gândul că obiectivele comunității europene vor fi atinse, de aceea este nevoie de eforturi conjugate ale tuturor. În acest timp însă, efectele sărăciei și criminalitatea, consecințele acestora asupra drepturilor omului sunt evidente în multe țări, importante segmente ale societății nefiind în măsură să exercite aceste drepturi, parțial sau în totalitate.

Bibliografie:

1. Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată de Adunarea Generală a ONU la 10 decembrie 1948.
2. Ion Diaconu, *Drepturile omului în dreptul internațional contemporan*, Editura Lumina Lex, București, 2001.
3. Dumitru Mazilu, *Drepturile omului: concept, exigențe și realități contemporane*, ediția a III-a, Editura Lumina Lex, București 2006.
4. Roman Starașciuc, *Protecția juridică a drepturilor omului. Note de curs și principalele instrumente internaționale*, Editura „Elena – V.I.” SRL, Chișinău, 2007.